

Revoluční vzdělávání ve školách sdružených v programu LA VEGA

Miroslava Hřebíková

Každý pátek vychází v hlavním venezuelském deníku EL Nacional příloha o školství. V příloze z 31. 3. 2000 přináší novinářka Mireya Tabuas reportáž o speciálních vzdělávacích programech, které jsou zaměřeny na zmírnění následků chudoby v hlavním městě – Caracasu.

Toto město trpí vlivem obrovské koncentrace obyvatelstva řadou problémů – násilí, kriminalita, rozlehlé chudinské čtvrti zvané „ranchos“, ale i problémy se zásobováním vodou a elektřinou.

Program, který nese název La Vega, podle jedné caracasské čtvrti, se zrodil z nutnosti reagovat nějakým způsobem na špatnou situaci dětí ze čtvrti nejvíce postižených chudobou.

Do programu je zapojeno 28 veřejných i soukromých škol, které vzájemně spolupracují. Mezi nimi vynikají čtyři pilotní školy: „Canaima“, „Andy Aparicio“, „Los Naranjos“ a „Vicente Emilio Sójo“, které získávají přímé (finanční) nebo nepřímé (hmotné) dotace od organizátorů sociálních programů, jimiž se tyto školy zabývají.

Celý program je koordinován nadací AFIN, Fundación Apoyo a la Familia y la Infancia (Nadace podpory rodině a dětství).

Mezi realizované programy patří:

1. Program pro školní docházku dětí žijících na ulici. Pro děti bydlící, pracující na ulici, žebrající. V současné době je 306 takovýchto dětí ve školách programu La Vega. Zprvu neprocházejí vyučováním v pravém slova smyslu, ale postupně si zvykají na rytmus školní práce, učí se základním dovednostem, které slouží k vyrovnání vstupních rozdílů těchto dětí. V následujícím roce se již účastní formálního vzdělávání.
2. Program pro rodiče, kurzy orientované na problémy výchovy dětí, domácího násilí, kurzy o sexualitě.
3. Program pro učitele, pracovní semináře pro učitele škol zapojených do programu La Vega. Slouží pro výměnu zkušeností a osvědčených didaktických postupů.
4. Programy zdraví a výživy. Sledují záměr zlepšení výživové situace dětí. Prakticky je učí připravovat jednoduchá jídla, finančně nenáročná, vyhovující po stránce výživové. Program zahrnuje i praktické pěstitelské práce na školní zahradě a kurzy domácí ekologie.
V rámci tohoto programu projde každé dítě lékařskou prohlídkou, děti podvyživené nebo ve špatném zdravotním stavu jsou poslány do speci-

- álního centra, které jim zdarma poskytuje potřebnou péči. Všechny děti jsou zbaveny vnitřních a vnějších parazitů.
5. Program právních poraden, které zajišťují studenti právnické katolické univerzity.
 6. Program zaměřený na vybavení školní knihovny. V rámci tohoto programu školy získávají učebnice, beletrii, časopisy.
 7. Program komunikačních dovedností. Jedná se o neformální setkávání (dvě hodiny týdně) rodičů a dětí s učiteli. Program připravují děti formou her a vyprávění.
 8. Program školních olympiád v matematice. Program organizuje páter Jean Pierr Wyssenbach. Navštěvuje všechny školy, sleduje pokroky dětí v řešení matematických úloh a na konci školního roku organizuje olympiádu pro tyto školy projektu La Vega.
 9. Program prázdninové školy. Pro nejvíce ohrožené děti funguje škola i v srpnu, v době prázdnin. Vyučování neprobíhá, pro děti jsou organizovány aktivity pro volný čas. S programem pomáhají starší žáci, kteří již prázdninovou školou prošli.
 10. Program pracovní přípravy. Mladiství, ale i dospělí jsou připravováni na vyučení v oborech tiskař, pekař, zahradník, krejčí. Je snaha, aby si tito lidé otevírali své vlastní živnosti a nadále spolupracovali se školou. Škola například využívá služeb švadleny, která tak získává své první zakázky apod.

Škola s názvem Canaima vznikla před 18 lety z podnětu žen čtvrti La Vega, která dala projektu jméno. Po počátečních obtížích se podařilo založit školu pro třinácti, čtrnácti a patnáctileté děti, které se doposud neúčastnily školní docházky a které nikdo nevychoval. Dnes má škola 515 žáků a 60 žáků absolvuje již zmíněný kompenzační program. Škola je financována Asociací křesťanské výchovy, některé náklady hradí sama ze svých projektů a minimální finanční obnos získává od rodičů. Ti, kteří mohou, platí 500 bolívarů měsíčně. (Za 500 bolívarů si lze koupit například na ulici rychlé občerstvení, nebo jet třikrát autobusem, popřípadě zakoupit 1/2 kg kukuřičné mouky.)

Většina dětí této školy pochází z rodin s kritickou sociální situací. Pro zjištění reálného stavu v rodině podnikne třídní učitel první týden školy návštěvu ve zhruba 40 rodinách. Podle zjištěného stavu se pak dítě ve škole stravuje. Jednou nebo i třikrát denně. Jako nutné se ukázalo organizování i odpoledního programu, protože návrat dítěte na ulici smazal výsledek dopoledního působení školy.

Bývalý absolvent školy José Rafaela Franca, dnes 23letý student pedagogické školy, říká: „Tady jsem poznal, co je být opravdovým učitelem, náš

učitel nás hledal doma, když jsme nepřišli do školy, dával nám najíst, když jsme měli hlad, a někdy nás i myl, když jsme byli špinaví, protože ve čtvrti často nebyla voda.“

Škola Andyho Aparicia nese jméno 15letého chlapce, který byl zavražděn pouze proto, aby mu byly ukradeny boty. Tato škola dnes nabízí vzdělávací příležitosti 1 450 dětem. Před třemi roky získala oprávnění pro udělování odborné maturity. V roce 1999 pokračovalo 45 z 51 maturantů v některé z dalších forem vzdělávání.

Tyto školy pracující komunitním systémem jsou účinnou alternativou v boji s chudobou a analfabetismem.

HŘEBÍKOVÁ, M. Revoluční vzdělávání ve školách sdružených v programu LA VEGA.

Pedagogická orientace 2001, č. 2, s. 24–26. ISSN 1211-4669.

Adresa autorky: Mgr. Miroslava Hřebíková, Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, M. D. Rettigové 4, 116 39 Praha 1